

Τίτλος: Ο αντίκτυπος της νόσου Covid-19 στη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις — Ανάλυση των υποθέσεων της Eurojust

Ημερομηνία: 14 Απριλίου 2021

URL: <https://www.eurojust.europa.eu/impact-covid-19-judicial-cooperation-criminal-matters>

Από τα πρώτα στάδια της πανδημίας της νόσου COVID-19, και από την εξέταση υποθέσεων με τις οποίες ασχολείται η Eurojust, φάνηκε πως οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου στα κράτη μέλη αντιμετώπιζαν διάφορες δυσκολίες στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Οι δυσκολίες αυτές οφείλονταν στα μέτρα που εφαρμόστηκαν από τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της διασποράς της νόσου COVID-19 και τα οποία είχαν αντίκτυπο σε όλα τα μέσα που εφαρμόζονται ευρέως στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας. Επιπλέον, οι πρωτοφανείς κοινωνικές αλλαγές που προκλήθηκαν από την πανδημία δημιούργησαν νέες ευκαιρίες παράνομου κέρδους για τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος.

Στόχος της παρούσας έκθεσης είναι να εντοπίσει τις συγκεκριμένες δυσκολίες που παρατηρήθηκαν κατά την εφαρμογή των μέσων δικαστικής συνεργασίας που χρησιμοποιήθηκαν ευρύτερα την περίοδο της πανδημίας. Επιπλέον, εντοπίζει τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν συχνότερα και συνδέονταν άμεσα με την πανδημία. Η έκθεση περιγράφει επίσης τον ρόλο που διαδραμάτισε η Eurojust στα συγκεκριμένα ζητήματα και παρέχει συνόψεις βέλτιστων πρακτικών. Από τις πληροφορίες αυτές θα αντλήσουν όφελος οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής στην περίπτωση που εφαρμοστούν εκ νέου έκτακτα μέτρα.

Η παρούσα έκθεση συμπληρώνει την κοινή συλλογή Eurojust-ΕΔΔ σχετικά με τον αντίκτυπο της νόσου COVID-19 στη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις ⁽¹⁾. Ενώ η συγκεκριμένη συλλογή επικεντρώνεται στα μέτρα που έλαβαν τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της εξάπλωσης του ιού και στις επιπτώσεις τους στη δικαστική συνεργασία γενικότερα, η έκθεση βασίζεται στην ανάλυση συγκεκριμένων υποθέσεων που καταχωρίστηκαν στην Eurojust από τον Απρίλιο του 2020 έως τις 30 Ιουνίου 2020.

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση αυτή μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

1. Ο μηχανισμός του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (ΕΕΣ) παρέμεινε λειτουργικός παρόλο που τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας, όπως το κλείσιμο των συνόρων και ο υποχρεωτικός κατ' οίκον περιορισμός, καθώς και η έλλειψη αστυνομικού προσωπικού, επηρέασαν σημαντικά το τελικό στάδιο των διαδικασιών του ΕΕΣ: την παράδοση των καταζητούμενων. Οι σχετικοί νομικοί κανόνες που προβλέπονται στο

⁽¹⁾ Έγγραφο του Συμβουλίου αριθ. WK 587/2021· η σύνοψη είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση (<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2021-02/st06178.en21.pdf>).

άρθρο 23 της Απόφασης-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (ΕΕΣ)⁽²⁾ εφαρμόστηκαν σε περιπτώσεις που η αναβολή της παράδοσης ήταν αναγκαία. Οι αρχές εκτέλεσης ζήτησαν τη συνδρομή της Eurojust μέσω της υποβολής αιτήσεων για την προσκόμιση συμπληρωματικών πληροφοριών (σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 2 της Απόφασης-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης) συχνότερα από ό, τι συνήθως. Η διαβίβαση των σχετικών αιτήσεων (στο πλαίσιο τόσο του άρθρου 23 όσο και του άρθρου 15 παράγραφος 2) μέσω της Eurojust παρείχε τη δυνατότητα στους επαγγελματίες του νομικού κλάδου να λαμβάνουν έγκαιρες απαντήσεις και να σημειώνουν πρόοδο στις διαδικασίες ΕΕΣ. Ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 23, η έγκαιρη παρέμβαση της Eurojust διευκόλυνε την ταχεία επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τη νέα ημερομηνία παράδοσης.

2. Τα κράτη μέλη συνέχισαν να εκτελούν πράξεις που σχετίζονται με την ανταλλαγή αποδεικτικών στοιχείων και να εφαρμόζουν μέτρα για τη διεξαγωγή έρευνας. Παρόλ' αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αρχές έδωσαν προτεραιότητα και εκτέλεσαν αιτήσεις μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις και σε περιπτώσεις σοβαρών εγκλημάτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να προκληθούν καθυστερήσεις στην εκτέλεση των ευρωπαϊκών εντολών έρευνας και των αιτήσεων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, ιδίως σε περιπτώσεις όπου απαιτείτο η φυσική παρουσία κάποιου προσώπου (ακροάσεις μαρτύρων ή υπόπτων).
3. Κατά τα αρχικά στάδια της πανδημίας, επαγγελματίες του νομικού κλάδου επικοινωνούσαν συχνά με την Eurojust για να υποβάλλουν αιτήσεις διαβίβασης ευρωπαϊκών εντολών έρευνας⁽³⁾, αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής και/ή αποφάσεις δέσμευσης⁽⁴⁾. Η διαβίβαση αυτών των αιτήσεων μέσω της Eurojust θεωρήθηκε μια αξιόπιστη μέθοδος που παρείχε τη δυνατότητα άμεσης ανατροφοδότησης σχετικά με την παράδοση καθώς και αποστολής πιθανών μεταγενέστερων επικαιροποιήσεων σχετικά με την εκτέλεση. Η αύξηση του αριθμού των αιτήσεων που υποβλήθηκαν μέσω της Eurojust οφείλεται εν μέρει στην παύση της χρήσης των υπηρεσιών ταχυδρομείου και ταχυμεταφορών στα κράτη μέλη.
4. Η κατάσταση απαιτεί τη δημιουργία μιας ενιαίας ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την ανταλλαγή των εργαλείων δικαστικής συνεργασίας που χρησιμοποιούνται ευρύτερα και η οποία δεν θα εξαρτάται από τη διαβίβαση έντυπων αντιγράφων. Η ιδέα αυτή συνδέεται με τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την εφαρμογή του συστήματος ηλεκτρονικής ανταλλαγής ψηφιακών πειστηρίων (e-EDES) στο πλαίσιο του έργου Ψηφιακή Ποινική Δικαιοσύνη που δρομολογήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
5. Οι δραστηριότητες των κοινών ομάδων ερευνών (ΚΟΕ) επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι προγραμματισμένες

(2) Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (2002/584/JHA).

(3) Σύμφωνα με την Οδηγία 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις.

(4) Η πράξη που εφαρμόστηκε ήταν η απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ημερίδες κοινής δράσης αναβλήθηκαν. Οι διαπραγματεύσεις για τη σύσταση νέων ΚΟΕ καθυστέρησαν με αποτέλεσμα οι ΚΟΕ να συγκροτηθούν αργότερα. Δεδομένης της απότομης μεταβολής των συνθηκών συνεργασίας των ΚΟΕ, η Eurojust τροποποίησε το πρόγραμμα χρηματοδότησής τους και παρέιχε στα μέλη τους μια ασφαλή πλατφόρμα επικοινωνίας για την επιγραμματική διεξαγωγή των συνεδριάσεών τους.

6. Η πανδημία αποτέλεσε ευκαιρία για τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, οι οποίες εκμεταλλεύτηκαν τη ζήτηση για συγκεκριμένα προϊόντα που συνδέονται με τους νέους κανόνες υγιεινής και διέπραξαν απάτες σε σχέση με κρατικές επιδοτήσεις.
7. Η Eurojust παρέμεινε πλήρως λειτουργική παρά τους περιορισμούς που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας και παρέχει ενεργά τις συνήθεις υπηρεσίες της σε επαγγελματίες του νομικού κλάδου σε ολόκληρη την ΕΕ.

Στην παρούσα έκθεση παρέχονται λεπτομερείς εξηγήσεις των συμπερασμάτων αυτών, καθώς και συγκεκριμένα παραδείγματα που σχετίζονται με υποθέσεις της Eurojust και βέλτιστες πρακτικές για τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου.